

ה"מאירי" במס' שבת, ואינו כעת תח"י לעיין בו. נא"ה, ז"ל המאירי שבת דס"ה ע"ב ד"ה ממה שכתבנו, וטעם הדבר, שהנוטפין צריכין אנו בהם למ"ס במקום אחד, אבל מים חיים חיותם מחברם אף בזחילתן וא"צ במקום אחד, ולא עוד אלא כל שהגוף עולה בהן — יהו שם כמה שיהו — כגון אם היה הטובל ננס או שהיה מטביל את הכלי דיו שיעלה שם כל גופו, משא"כ במקוה שהוא צריך מ"ס אף להטבלת מחטין וכו' עכ"ל. והן הן דברי הגר"א. אולם לטעם א' שכתב דחיותם מחברם, אודא לה ראיית הגר"א מהא דמעין מטהר בזוחלין דש"מ דא"צ מ"ס לאדם, וק"ל]. — ליקוט.

בדין מחזיקין מטומאה לטומאה

מהו דתימא התם אוקי גברא אחזקיה ^{אמר ר' חסדאי} קצה) הכא אוקי תרומה אחזקתה קמ"ל.

יעויין בריטב"א שהקשה לשיטת רש"י שפי' דהא דלא עלתה לו טבילה היינו טומאה חדשה מדרכנן משום גזירת י"ח דבר, א"כ מאי חזקה איכא הכא, והא אדרבה כיון דודאי נטהר מטומאתו הראשונה ומספק שמא נכנס אחר טבילתו במים שאובין אתה פוסל טבילתו לתרומה, אל תפסלנו מספק עיי"ש.

וי"ל בדעת רש"י דאזיל לשיטתיה דס"ל בעלמא דמחזיקין מאיסור לאיסור, וה"נ מחזיקין מטומאה לטומאה שפ"ד. אך באמת

בחיו"ד סל"ה. ועיי"ש עוד סל"ו דשו"ט כענינים דלעיל ומביא פלוגתת המשכנ"י והעני"ט (סי' פ"ה) בדין השקה למקוה שבצד הנהר עיי"ש, ועפ"י הנתבאר בפנים יש לפלפל בדבריהם.

שפ"ד. ואע"ג דלשון הריטב"א כאן הוא שאחר טבילתו נכנס במים שאובין, וכ"ה לשון הרמב"ן "דילמא אחר שטבל והוא עולה, עלה ראשו ורובו במים שאובין", היינו משום דכ"ז שנמצא בתוך המים הריהו חוזר ונטהר מיד בטבילתו גם מהך פסולא דג' לוגין, ורק

כמש"כ, דלזה א"צ דין חיבור כיון שאינו אלא דין במעשה הטבילה.

ומש"כ בבהגר"א שם (סי' ר"א סק"ה) דהא ^{אמר ר' חסדאי} דמקוה מטהר רק באשבורן ומעין גם בזוחלין, ה"ט משום דזוחלין נמי הוי קטפרס, ולכן במקוה דצריך מ"ס לא הוי חיבור משא"כ במעין דמטהר בכ"ש, ועיי"ש שהוכיח מזה באמת דגם לאדם ל"צ מ"ס במעין, דאל"ה לא היה מטהר בזוחלין. — הנה לפימש"כ אפי' אי בעלמא זוחלין נמי הוי קטפרס, אפ"ה א"ש גם אם צריך במעין מ"ס, דלענין זה לא צריך חיבור. [שו"ר שכיונתי בכ"ז לדברי אדמו"ר בשע"י שע"ג פכ"ז עיי"ש שהאריך בזה].

ובעיקר דברי הגר"א ז"ל דהא דמקוה אינו

מטהר בזוחלין הוא משום דקטפרס אינו חיבור, כבר הקשו עליו האחרונים מהא דמעין שמימיו מועטין וריבה עליו שאובין דשוה למקוה לטהר באשבורן ולמעין לטהר בכ"ש, דשיטת הר"מ ועוד ראשונים דמיירי הכל באותו מקום עצמו (ודלא כשיטה שהביא הר"ן בנדרים ד"מ עיי"ש), ומוכח מזה להדיא דהוא דין בפנ"ע במקוה דאינו מטהר אלא באשבורן ואינו תלוי במ"ס, דהא הכא סגי בכ"ש ואפ"ה צריך אשבורן. ועי' שו"ת "באר משה" להגר"מ מסלבודקה זצ"ל שפ"ג. אולם כמדומה שבעין מש"כ הגר"א כתב גם

שנתלש אלא לאדם]. וצ"ל באמת דהרא"ש כ"כ אפי' באופן שהמעה היא מעין, ומ"מ צריך מ"ס אפי' לכלים, וכמש"כ הש"ך דדין שיעורא דמעין תלוי במעין במקום חיבורו ולא במי מעין. (ובעיקר דין גל שנתלש ע"ע בחי' רח"ה פ"ט ממקואות ה"י מש"כ בדעת הרמב"ם דאין עליו דין מעין כלל, ורק כשנוגע בארץ אין עליו דין זוחלין, ודלא כהרא"ש והראשונים. אולם בכס"מ וב"י פי' דברי הרמב"ם כדעת הראשונים עיי"ש) — ליקוט. שפ"ג. [ה"נ הגר"מ דנשעווסקי וצ"ל אב"ד סלאבודקה]

יש לדון בזה, די"ל דדוקא כששני האיסורים הם מאותו הסוג ואינם חלוקין אלא בסיבת האיסור, בזה אמרינן דמחזיקין מזה לזה, אבל הכא הפסול דג' לוגין הוא דין אחר לגמרי ודינים אחרים לו, דמעיקרא היה טומאה גמורה והשתא אינו אלא לתרומה, ובכה"ג י"ל דלא מחזיקין מאיסור לאיסור, ועיין.

***וי"ל** בזה, לפי"מ שחקרו בדינא דטובל ושרץ בידו, אי טומאה ראשונה אודא לה אלא שנשטמא מחדש ע"י השרץ, או דבכה"ג נשאר עליו הטומאה הקודמת ולא נטהר כלל שפה. ולפי"ז י"ל דה"נ לענין תרומה לא נטהר כלל מהטומאה הראשונה (עכ"פ מדרבנן) ולהכי שפיר שייך בה חזקה שפ'.
אכן עיקר הקושיא ל"ק לרש"י כלל, דהא איהו גריס בברייתא "יין", ועלה אמרי' שפיר דמוקמינן גברא אחזקתיה, דביין הא מודה רש"י דלא עלתה לו טבילה כלל, מאחר דל"ש השקה ביין וגם הוי מין בשא"מ דחוצץ, [וגזירת ג' לוגין ל"ש גבי יין כלל]. וכל עיקר קושיית הריטב"א לא אתיא אלא להנך דגרסי בברייתא נמי מים, אבל לגי' רש"י לק"מ. איברא דרש"י גופיה כתב במימרא דרב יהודה, דל"ג א"א לשלשת לוגין וכו' דהא ודאי אפשר, אלא חיישי' לשמא, וסיפא דמילתא מוכחא דמשום שמא הוא, דאמרי' לקמן טעמא משום

על שעת עלייתו מן המים שייך למיחש שישאר בפסולו, אבל מ"מ איתיה לעיקר הפסול מיד בשעת טבילתו ולא הי' הפסק בינתיים, ושפיר שייך ביה חזקה מטומאה הקודמת ודו"ק. **שפה**. ויעויין בריטב"א ע"ז דע"ה ע"ב שכתב דכלי עכו"ם צריכין הגעלה קודם טבילה שאל"כ הרי הוא כאדם הטובל ושרץ בידו שלא עלתה לו טבילה כלל עכ"ל. ויעו"ש עוד בתוס' וברא"ש שם. אולם ע"ע בכתבי הגר"ח כריתות (בענין קרבן יולדת תוך מלאה) מה שחילק בענין זה בין היכא דהועילה לו הטבילה

דמוקמינן גברא אחזקתיה עכ"ל. והרי שהביא לטעמא דחזקה גם אמימרא דר"י דאיירי במים ובטומאה חדשה. אבל יש לדחות שאין כוונתו כ"א להביא ראיה דלאו ודאי הוא, מדנקטינן חזקה בטעמא דברייתא, אבל לעולם בדר"י לאו מטעם חזקה הוא כיון דטומאה חדשה היא, אלא דאף בלא חזקה מחמירין וכדקמ"ל הברייתא אליבא דאמת גבי ככר של תרומה, וק"ל. [ואכתי יל"ע בזה, דהא מאי דמחמירין באמת גבי ככר של תרומה ולא סמכין אחזקה, אינו אלא חומרא דרבנן וכדלהלן, ומנ"ל למילף מינה להחמיר נמי בגזרת י"ח דבר. וע"ע ברמב"ן שהקשה לפירש"י דהול"ל הרוחץ שם נפסל לתרומה, ובאדם טהור נמי משכח"ל עיי"ש, וצ"ל לכאורה לשיטת רש"י דבאמת דווקא בגברא טמא הדין כן ומשום חזקה ודו"ק. אמנם במל"מ פ"ט מאה"ט ה"א תי' קושיית הרמב"ן בע"א עיי"ש — ה. — מרש"ת.

הכא אוקי תרומה אחזקתה קמ"ל. צ"ב מ"ט באמת לא מוקמינן אחזקה. וצ"ל דחומרא דרבנן בעלמא היא. [ולהרמב"ן והריטב"א שקיימו הגירסא דא"א לשלשת לוגין וכו' ופירשו לה דהוי קרוב לודאי עיי"ש, לפי"ז י"ל דקמ"ל דמהני כה"ג אף להוציא דבר מחזקתו. אך הרי כתב הריטב"א דאיכא עוד

לטהרו מטומאה חמורה עכ"פ, להיכא דלא הועילה לו כלום עיי"ש. **שפו**. ולפי דרך החו"י דלעיל (ס"ק קפד) שביאר בשיטת רש"י דהשאובין עצמן הוכשרו לטבילה מדין השקה ומ"מ שם שאובין עליהן למיפסל מתרומה, לפי"ז יש מקום לומר עוד דמדרבנן חסר בעצם דין המקוה, דאי"ז מקוה כשרה לענין לטהר מתרומה, ול"מ ההשקה לענין זה, מאחר דאדרבה יש בהמים השאובין סיבה לפסול מתרומה ודו"ק. אך לא מסתבר כן כ"כ — מרש"ת.

אינו מקבל טומאה — אי ברביעית או אפי' בפחות מרביעית עיי"ש, וצ"ע. [מרש"ת].

א"ה, מצאנו לרבינו שחרהיב במק"א ביסוד דין מי גבאים לענין קב"ט, ומתיכו תתברר קישיא הנ"ל (כאשר יבא בסוף הענין בהג' ש"צ).

*קצו) ברמב"ם פט"ו מהל' טו"א ה"א וז"ל, מים שבכלים מתטמאין בין לרצון בין שלא לרצון ומטמאין אוכלין וכו' אבל מים שבקרקעות כגון מי בורות שיחין ומערות ומי גבאים שאין בהם מ' סאה אין מתטמאין אלא לרצון ואין מטמאין אלא ברצון, כיצד מים שבקרקע שאין בהם מ"ס בין שהיו שאובין בין שאינן שאובין וכו' שאין מתטמאין אלא לרצון עכ"ל. ובהשגות הראב"ד שם וז"ל, א"א הדרך הזו רחוקה מכליותי וזרה אצלי מאד ואינה מן הסוד המופלא הצפון לישרים כי לא מצאתי קב"ט ונתינת טומאה תלויה ברצון וכו', ומה שאמרו שאין מי הגבא מקבלין טומאה עד שיתלשו, דווקא שיש בהן רביעית כדי להטביל בהן מחטין וצנוריות. ואע"פ שהם טהורין במחובר אבל אינם מטהרים מים טמאים בהשקה עד שיהיו שם מ"ס מקוה שלם וכו' עכ"ל.

ובחי' הרש"ש ריש מקואות הקשה ע"ד הראב"ד, דהא משמע בפסחים ד"ז ע"ב דאפי' רביעית מקב"ט מדרבנן לבתר דבטלוה לרביעית דמקוה, עיי"ש בפירש"י ד"ה בקרקע טהורין, עכ"ד. [וז"ל רש"י שם, בקרקע טהורין, ולקמן מתרגם ליה אמים ודאיכא רביעית דאיכא תורת מקוה עלה למחטין וצנוריות, דמדאורייתא לא מקב"ט כדכתיב מקוה מים יהי' טהור, ורביעית הוא מקוה דאורייתא וכו' ורבנן הוא דבטלו רביעית דמקוה

ספק שמא לא נכנס גופו בשאובין, ועיין — ה.]. ** ובוזה נחא הא דנקט ככר של תרומה אע"ג דבטומאה גמורה איירי הכא ושייכא אף בחולין, דמשקין טמאים נעשים תחלה ועושים שני בחולין, ויעוי' באחרונים שהעירו בזה. אמנם להנתבאר נחא דבתרומה בלבד החמירו. [מרש"ת].

בדין מים שבקרקעות לענין

טומאה והשקה

*קצו) תוד"ה אר"י א"ר חבית מלאה מים וכו' ולא נראה דהא מדשוי להו השקה כמחוברים לטהרם מטומאה וכו'. כבר נתבאר לעיל ס"ק קפ"ד כוונת דבריהם דס"ל דהא דמהני השקה לטהר מטומאה, היינו משום דההשקה חשיבא כזריעה ונעשים מחוברים, ומחובר אינו מק"ט, ואף אם כבר נטמא מקודם פקעה טומאתו, וכמו בפירות טמאים ששתלן דפקע טומאתן. [וכמו שביאר כ"ז בתה"ד סי' רנ"ד בדברי הרא"ש ב"ק]. והנה מבואר בר"ש ורע"ב ריש מס' מקואות, דמי גבאים [גומות שבקרקע] אין מקבלין טומאה אע"פ שאין בהם מ"ס עד שיתלשו כדאיתא בתוספתא, ומ"מ אם נפלה טפה לתוך הגבא לא סלקא לה השקה כיון שאין בהם מ"ס. וכ"ה בהשגות הראב"ד פט"ו מטו"א ה"א וז"ל, ומה שאמרו שאין מי הגבא מקב"ט עד שיתלשו, דווקא כשיש בהן רביעית כדי להטביל בהן מחטין וצנוריות. [ויתבאר להלן]. ואע"פ שהם טהורין במחובר אבל אינם מטהרים מים טמאים בהשקה עד שיהיו שם מ"ס מקוה שלם עכ"ל. וכבר עמד ע"ז בהג' הרש"ש ריש מקואות דמאחר דטעמא דהשקה משום חיבור הוא, אמאי לא תהני השקה למי הגבא, כיון דסו"ס

כדאמרי' וכו' כל שאדם טובל בו ידים וכלים טובלין בו, וגזרו טומאה אף על המשקין שבקרקע כל כמה דהוי בציר ממ"ס, והכא גבי מטבחיא אוקמוה אדאורייתא וטהורין עכ"ל]. וכוונתו דבשלמא להרמב"ם לק"מ סוגיא דפסחים, די"ל דהתם מיירי לרצון (ומשקי בי מטבחיא דכן אפי' לרצון), אבל שלא לרצון באמת אפי' שאר מים לא מקבלי טומאה בקרקע. אולם לדעת הראב"ד קשה, דלדידיה אין חילוק בין לרצון לשלא לרצון ולעולם אין מקב"ט ברביעית, וזהו היפך הסוגיא דפסחים הנ"ל.

קצח) והנה כפי' הרע"ב ריש מקואות פי' להא דמי גבאים דמיירי במים שאינן שאובין, וכ"ה בפיה"מ להרמב"ם [וודלא כמש"כ ביד-החזקה דבין שאובין ובין שאינם שאובין וכן"ל שפ"ז]. וי"ל דפירש שם בסוגיא דפסחים דלא כפירש"י, ולעולם אף לבתר דבטלוה רבנן לרביעית דמקוה מ"מ אינם מקב"ט, דלא תקנו אלא דאינו מטהר אבל מ"מ אינו מקב"ט, [ובפרט להשיטות דלא בטלוה לרביעית דמקוה לענין טבילת ידים, ונמצא דאכתי שם מקוה עליה גם מדרבנן ודו"ק, וי"ל. — ה.], אלא דשם הא מיירי בשאובין וכמש"כ התוס', ואפ"ה מדאורייתא טהורין משום דכולו שאוב נמי כשר מה"ת עיי"ש בתוס', ולהכי כיון דשאובין פסולין מדרבנן תו לא הוי מקוה כלל מדרבנן, וגם לענין קב"ט מקבלי טומאה מדרבנן, אבל כשאינם שאובין גם מדרבנן לא מקבלי טומאה, ולהכי פי' הרע"ב והר"מ בפיה"מ דמתני' מיירי בשאינם שאובין.

שפז. אולם יעו"ש עוד בפיה"מ"ש משנה ד' שכתב בתו"ד וז"ל, ואחר אמר, שזה הדין אשר זכר במי גבאים שהם לא יטמאו ולא יטמאו אלא לדעת, כן הדין במי בורות וכו' ואפי' היו שאובים,

ועי' בפיה"מ"ש להרמב"ם שם שכתב עוד "והוא שיהיו המים מקובצים נחים שוקטים ולא שיהיו שאובין", וי"ל דהא דכתב שיהיו נחים שוקטים הוא משום דכיון דהא דלא מקב"ט הוא מדין מקוה דלהכי בעי דאינם שאובין, ממילא בעי' נמי שיהיו באשבורן וכדין מקוה ולא בזוחלין, ולפי"ז מי גשמים זוחלין מקבלי טומאה. [ואף דשיטת הרמב"ם דגם מי גבאים מקב"ט לרצון, י"ל דזהו דין דרבנן, ומדאורייתא לא מקב"ט משום דין מקוה, ורק מדרבנן מק"ט, ולא אמרו שיקבלו טומאה ויטמאו אלא לרצון, משא"כ בשאובין דפסילי למקוה תו אינו מקוה כלל מדרבנן ולהכי שפיר מק"ט אף שלא לרצון].

עוי"ל בכוונת הרע"ב, דבאמת הא דמי גבאים אינם מק"ט אינו משום תורת מקוה ומדינא דמקוה מים יהיה טהור כדמשמע מהראב"ד, אלא דהוא מדין מחובר וכמו כל מחובר לקרקע שאינו מקבל טומאה [מקרא דכל זרע זרוע אשר יזרע טהור הוא], וגם מים חשיבי מחוברים, וי"ל לפי"ז דבאמת גם פחות מרביעית אינם מק"ט, אולם זהו דווקא בשאינם שאובין, אבל כל שיש עליהם שם שאובין תו אינם נעשים מחוברים ומים תלושין חשיבי, ולפי"ז ל"ק מגמ' דפסחים, דהתם בשאובין מיירי ולא חשיבי מחוברים, ורק מדין מקוה אתינן עלה [כיון דמדאורייתא מקוה שאוב נמי כשר וכהתוס' שם], ולהכי לבתר דבטלוה לרביעית דמקוה שפיר מק"ט מדרבנן, אבל מתני' בשאינם שאובין מיירי, ולזה אינם מק"ט

והורה ע"ז אמרו מי בורות כי משפט הכל אחר עכ"ל, אכן הרע"ב שם לא פי' כן. ולשיטתו משמע דדווקא בשאינם שאובין (ועיי"ש בתו"ט, וכן במשנה אחרונה מ"ד).

טהור, נכדקתני התם בסיפא דמתני' שזה טמא — מן הגבא, ונפלה טפה מפיו לתוכו — ונפל ככר של תרומה, אם הדיח טמא ואם לא הדיח טהור. מפני שאין מי גבאין עלולין לקבל טומאה עד שיתלשו, הלכך אם לא הדיח טהור, ואפי' כשהגביה הככר לא הוחשבו מים שבו לקב"ט מן הטפה, ונתבטלה הטפה במים הטהורים, אבל כשהדיח הוחשבו והוכשרו מים שבידיו לק"ט מן הטפה, ולא נתבטלה בהן אלא אדרבה נטמאו וטמאו את הככר שפ"ח — רע"ב], ואף דהמים כבר נתלשו מ"מ כיון שלא נחשבו ולא חשב עליהן אינם מק"ט, [ומשמע דה"ט משום דלא קבלו עדיין תורת משקה כל שלא נחשבו. ועי' "משנה אחרונה" שכתב דכ"ז שלא חשבם הוי כמחוברין, ולא ידעתי מאי קאמר, והוא עצמו פי' טעמא דמחוברין לא מק"ט משום דין מקוה ודוקא ברביעית עיי"ש שפ"ט], וזהו דווקא בשאינם שאובין אבל בשאובין הא כבר נחשבו, ולהכי פירש לה הרע"ב בשאינם שאובין, אבל אה"נ דברביעית אינם מק"ט אפי' בשאובין. ועיי"ש ברש"ש דדחי בעצמו לדבריו, דע"כ מתני' ברביעית מיירי דקתני דאם שזה טהור נטמא גופו משום שתיית משקין טמאין, וזהו ברביעית דווקא.

ואפ"ל עפ"י דרכו, דהא דכתב הרע"ב דמיירי בשאינם שאובין היינו משום סיפא דאם לא הדיח טהור, דהתם הא כבר תלושין הן

הטהורין, אף ע"פ שאינה מטמאה אותן מחמת שלא הוחשבו עיי"ש. וזהו דלא כמו שפי' בעצמו "ב"אליהו רבה". ובאמת צ"ע בטעמא דמילתא, דלמה לא תתבטל הטפה הטמאה ברוב, כיון דהרוב מים אינם מתטמאין אמאי אין כאן דין ביטול ברוב וכמו בכל מקום — ליקוט.

שפ"ט. א"ה, בהשגות הראב"ד דלעיל ס"ק קצו גמי איתא כהאי לישנא כמ"פ דנחשבו לתלוש עיי"ש. (ואפשר דלשון מושאל הוא). וע"ע הע' שצ בסופה.

מדין מחוברין, [א"נ משום דלא נחשבו עדיין למשקה וכדלהלן — ה.].

קצט) ובדעת הרמב"ם שחילק בין לרצון לשלא-לרצון, יש להסתפק אם הוא בעיקרו דינא דאורייתא, והיינו לענין פחות מרביעית, דברביעית אפי' לרצון לא מק"ט מדאורייתא משום דין מקוה, וע"ז הוא דאמרו בפסחים **ב"ב** מדרבנן מק"ט משום דבטלוה לרביעית דמקוה, אבל בשלא לרצון אף בפחות מרביעית אין מק"ט, דדינא הוא דמים מחוברין אינם מק"ט אלא לרצון, או דנימא בדעת הרמב"ם דס"ל ג"כ דכל דינא דמים מחוברין אינם מק"ט אלא לרצון, הוא משום דין מקוה ודוקא ברביעית, ולפי"ז כל עיקר החילוק בין לרצון ושלא לרצון הוי רק דין דרבנן, [דמדאורייתא הא ברביעית לא מקבלי טומאה אפי' לרצון כדאיתא בפסחים דיי"ז], והיינו דכיון דמה"ת לא מק"ט משום דין מקוה, ורק משום דבטלוה לרביעית דמקוה מק"ט מדרבנן, לזה לא תחמירו חכמים כ"כ, וחילקו דדוקא לרצון יקבל טומאה, אבל שלא לרצון אוקמוה אדאורייתא, וצ"ע.

ר) ובחיי' הרש"ש שם כתב בכוונת הרע"ב, דלהכי פי' דמיירי בשאינם שאובין, משום דר"ל דמתני' מיירי אפי' בשאין בהם רביעית, ואפ"ה אינם מק"ט משום שעדיין לא נחשבו המים, וכמו גבי ככר דאם לא הדיח

שפ"ח. במ"ג שם, ר"ש אומר בין שהדיח בין שלא הדיח (הככר) טמא, ופי' הראשונים משום דחיישינן שמא נשארה הטפה הטמאה לבדה כשנפלו כל המים מהככר, ואז טמאה הטפה את הככר. — ועי' "משנה אחרונה" מה שהקשה [דהא כיון שלא הדיח לא אחשבה והטפה אינה מטמאה לפי שיטת הר"ש והר"ב], ולא ידעתי מאי קאמר. — וכן פי' ב"אליהו רבה" במתני'.

אולם בפירוש הגר"א לתוספתא פי' בסברת ר"ש דס"ל דלא בטלה טפת המים הטמאין מחמת שרבו עליהן

אלא משום דלא נחשבו, וזהו דווקא בשאינם
שאוובין, אבל בשאוובין הא כבר נחשבו.
ולהמפרשים דמיירי אפי' בשאוובין, צ"ל בהא
דאם לא הדיח טהור, דכיון דנעשו שוב
מחוברין בטלה חשיבותן, ולא מהני מה
שנחשבו כשהיו שאובין ותלושין, דכיון דנפלו
בגבא בטלה חשיבותן, וכשיתלשו צריך שוב
מחשבה להחשיבן שצ.

★ ★ ★

(רא) תוד"ה תנ"ה, וגם רש"י לא גרס הכא
 מים כי אם יין, דאל"כ מאי
 קאמר וכו' דטהרו בהשקה דה"ה מחוברין
 למקוה וכו'. והיינו דנקטו התוס' דגם רש"י
 מודה דמהני הכא השקה לטהר המים, ורק
 לענין להכשירם לטבילה בזה ס"ל דל"מ
 ההשקה מאיזה טעם שהוא. אמנם לפימש"כ

הריטב"א כאן הטעם דליכא השקה משום דאין
המים המתוקים מתערבים במי הים והו"ל
כעומדין בפנ"ע, לפי"ז י"ל דה"ה לענין טומאה
אין כאן השקה ושפיר מצינן למיגרס בברייתא
נמי מים, וכ"ה ברמב"ם פ"ו ממקואות ה"י שצא.

★ ★ ★

(ב) מתני', שלא השם המביאן לידי מכות
מביאן לידי תשלומין, פירש"י ^{אוצר החכמה}
מלקות משום לא תענה ותשלומין משום כאשר
זמם. [כלומר דאתי לאפוקי דהני מלקות לאו
במקום הזמה קיימי דאז לא היה לוקה אלא
כשא"א לקיים כאש"ז, משא"כ השתא
דהמלקות מלא תענה נינהו שפיר לקי להו אף
במקום דמתקיים כאש"ז ודו"ק, כ"ה גל"פ
בפשוטו, אלא דלישנא דמתני' לא א"ש כ"כ
ודו"ק. — ה.]. ובמאירי כאן כתב דר"מ דמתני'

מקורו כתרומה טמאה שזרעה בקרקע וכו' עיי"ש, וכן בנדה ד"ז. ובשתילי תרומה פירש"י בפסחים (לד.) שחיבורן לקרקע בטלן מתורת אוכל, ע"כ. (וכ"מ בגמ' בבב ד"פ). ועיי"ש בקוב"ש מש"כ בכ"ז.

שצא. תנן בפ"י דמקואות מ"ח, אכל אוכלין טמאים וכו', שתה מים טמאים טבל והקיאם טהורין, מפני שהן טהורין בגוף. ופ"י הר"מ בפיהמ"ש והר"ש והרא"ש, דהוא מדין השקה למקוה. וצ"ל דאף דאין המים נוגעין במי המקוה, מ"מ כיון דהמים כשהם בתוך המעיים הוי כעין רבתייהו ואינה חציצה, תו הו"ל כמו שהמים נוגעים במקוה ע"י נגיעת הגוף, וכ"כ ב"משנה אחרונה".
 נויש להעיר בזה עפ"י סברת הריטב"א בסוגיין דסו"ס הא עומדין בפנ"ע ואינן מתערבין עם מי המקוה. וי"ל, —
 ה.]. אבל צ"ע דא"כ לאו דווקא טבילה אלא אפי' אם נגע האדם באצבעו במקוה ג"כ יהא חשיב השקה, והרי פשיטא דאין הדין כן דמ"מ לא חשיב השקה, ואף דאם לא טבל הרי יטמאו המים אח"כ ביציאתו, מ"מ נפק"מ כגון ששתה פחות מרכיעית דלא נטמא האדם כלל, וצ"ע.
 אולם בהשגות הראב"ד פ"י מטו"א מפרש לה מטעם אחר עיי"ש, וכדבריו מפורש לכאורה בתוספתא שהביא הר"ש שם, וכבר העיר בזה בס' חזו"א מקואות, ואכמ"ל — ליקוט.

שצ. והמורם מכל האמור, דבהא דמי גבאים אין מקב"ט איכא למיתי עלה משום תלתא טעמי, א' מדין מקוה וברביעית, ב' מדין מחוברין לקרקע, ג' משום דלא נחשבו למשקה. והשתא לענין השקה דאקשינן לעיל ס"ק קצו שיועיל השקה למים טמאים אף בפחות ממ"ס. הנה לטעם הג' לק"מ, דל"ש זריעה לענין זה. ואי משום דין מקוה, י"ל לדעת הר"ש והרע"ב דבאמת מדרבנן שפיר מק"ט בתר דבטלוה לרביעית דמקוה וכסוגיא דפסחים (ול"ל טעמא דמחובר), ומה"ת באמת יועיל השקה לרביעית לטהר, וכמו דנראה מדברי המהרי"ט דלעיל הערה שע"ג דבמי תמציות (במ"י שם) מהני השקה לפחות ממ"ס, והיינו דכיון דדמי קצת למעיין אוקמוה אדאורייתא. (ועיי"ש עוד ברש"ש הנ"ל ובשאר נו"כ שם בזה). ואכתי צ"ע בכ"ז לשיטת הראב"ד, אבל בשיטת הר"ש והרע"ב א"ש כנ"ל.

ברם בעיקרא דמילתא צ"ע, דאי מקוה גופי' אינו טהור מתורת מחובר אלא מדין טהרת־מקוה, א"כ גם בהשקה ל"ש לפרש מטעם חיבור לקרקע, אלא משום חיבור למקוה, וצ"ע. [ויעורי' ל' רש"י (פסחים לד:) דזוהי זריעתן ונעשה חיבור ו ב ט לו. וכ"כ עוד בביצה (יז:) דנמצאו אלו זרועים ומחוברים למי המקוה ו ב ט לי א ג ב י ה ו. ובחולין (כו:) והוי חבור ו ב ט לי ל ג ב י

1234567

ס"ל דלוקין אלאו שאב"מ, ורבנן נמי לדבריו דר"מ קאמרי, אבל לדידן בלא"ה ליכא מלקות משום לא תענה כיון שאב"מ. וכבר נתבאר שיטתו בארוכה בחלק הענינים ס"א ענף ג' דס"ל דלדידן הוי מלקות דוהצדיקו במקום הזמה ודווקא במקום דלא מיקיים כאש"ז, עיי"ש באורך. [ויעויין עוד בריטב"א כאן בשם הרמב"ן מש"כ בפירושא דמתני', והו"ד לעיל הערה ל"ג].

לוקין שמונים וכו' דר"מ. יעויין לעיל ס"ק ג"א דאקשינן אמאי לא פליג ר"מ במשנה קמיתא דב"ג וב"ח ולימא נמי דלקו שתיים, חדא משום לא תענה, ואידך משום במקום-הזמה עיי"ש.

בדין החוסם פי פרה

(ג) **ותוד"ה לוקין ומשלמין וכו' וקשה הא אמרי' בהשוכר, החוסם פי פרה לדוש בה לוקה ומשלם, אע"ג דליכא אלא חד לאו דלא תחסום עכ"ל.** וכבר תירצו הראשונים דהתם נמי התשלומין הן מ"והשיב את הגזלה", ונהי דיסוד הדין הוא מחמת קרא דלא-תחסום דמינה ידעינן דאית ליה זכות אכילה, מ"מ השתא דחסם אינו משלם אלא מדין תשלומי

שצב. א"ה, כ"כ להדיא בחי' רח"ה פ"ח ממעילה דחלוק בזה דין אכילת פועל מאכילת בהמה, עיי"ש שהוכיח כן מדין ב"נ. אכן מסברא ה' מקום לומר דבאמת ה' ראוי להיות דין-אכילה להבהמה כמו לפועל, אלא שאין מי שיזכה בדין זה, אבל כשיש לה בעלים הרי הן עומדין במקומה לזכות בדין זה ודו"ק. (ועיי"ש בגליונות חזו"א). ועי' בשטמ"ק ב"מ דצ"ב סוע"ב בשם הרשב"א, ובאבן האזל פי"ג משכירות ה"ב.

שצג. ואי נימא דחשבינן ליה כמשתרשי ליה וכמי שנכנס לרשותו ממונא דחבריה, א"כ הו"ל גזלה קיימת וממוני גבך, ושפיר יכול לגבות ממנו אף בלא חיובא

גזלה שגזל זכותו, ושפיר הו"ל תרי שמות. וצ"ב סברת התוס'.

ובעיקר ההיא סוגיא צ"ב טובא, דהא באמת איסורא דחסימה לאו איסורא דממונא הוא כלל, אלא איסורא לשמים בעלמא שצ"ב, דהא אף בבהמת עצמו נמי איתא להאי לאו, וא"כ מהכ"ת דליהוי לבעל הפרה זכות ממון דאכילה, ומאי שיאטינהו דתשלומין הכא, וצ"ע. תו איכא לעיוני, דמאי מעשה גזילה איכא במילתא, והא לא לקח ממנו זכותו אלא שמנעוהו מלהשתמש בזכותו ולהוציאה לפועל, והיכי חשבינן ליה גזלן, וצ"ע בכ"ז שצ"ג.

ובמסקנא דשמעתא התם משני ר"פ אהא דלוקה ומשלם, דה"ט משום דמשעת משיכה איחייב ליה כמזונותיה ומילקי לא לקי עד שעת חסימה, ומבואר דמטעם התחייבות אתינן עלה, דכיון דמוזהר מלחסום ממילא היה דעתם ע"ז בשעת השכירות וכקציצה דמיא, ולפי"ז א"ש הכל, אבל מהראשונים כאן מבואר דמשום לאו דלא תחסום הוא ומגדר גזילה, וכפה"נ דנקטו כן אליבא דאינך שינויי התם דפליגי אר"פ וסברי דשפיר הוי שייך התם דינא דכדי רשעתו, והיינו בע"כ משום דבשעת חסימה מתחייב בתשלומין ומגדר גזלה, וד"ז צ"ב כנ"ל שצ"ד.

דוהשיב את הגזלה, והיכי כתב הרמב"ן ד"אי לאו והשיב את הגזלה לא מחייב בהשבה מאחר שכבר חסם, וי"ל. [ואפשר דיש לבאר בזה סברת התוס' ודו"ק, וצ"ע].

שצד. א"ה, נראה בכוונת רבינו דלו"ד הראשונים היה אפשר לפרש שם דמעיקרא נמי מטעם קציצה אתינן עלה, רק דהקציצה היתה שלא לחוסמה בשעת דישא בלבד, והשתא דעבר וחסמה אינו חייב אלא משום גזלה, ור"פ חידש דנעשה כקציצה סתם על ד' קבין ודו"ק. וע"ע במאירי כאן. אך בתוס' ושאר"ר מבואר דמחמת לאו דלא תחסום הוא דאית ולא משום קציצה כלל.